

pedig Pestre mentek, ahol 1807 május 8-án az úgynevezett „Rondellá”-ban a „*Virtus próbaköve*” c. játékkal kezdték meg előadásait. Ez a társulat ugyan gyengébb volt az Erdélyben maradtnál, de idővel megerősödött. Tagjai voltak: Láng Ádám, Lángné Járados Anna Mária, laborfalvi Benke József, Sáska János, Sáskáné Koronka Borbála, András Elek, Murányi Zsigmond, Murányiné Lefèvre Teréz, Ernyi Mihály (igazgató), Ernyiné Ternetzky Franciska stb. stb. Pesten csatlakozott hozzájuk Balogh István, Déry István, Komlóssy Ferenc, Kőszeghy Alajos, Szilágyi Pál, Széppataki Róza (a későbbi Dérné) és Engelhardt Anna (Kántorné). Mind csupa kezdő, de a legtöbbjük szép reményt keltő. E társaság előbb Wesselényi, majd Pest vármegye pátrónassága alatt egész 1815-ig állandóan Pesten játszott. Főigazgatójuk előbb *Vida László* (L. o.) volt, aki — hogy a német színháztól teljesen függetlenítse őket — a Rondellából az átlala kibérelt és színházza átalakított Hacker-szállába (L. o.) költöztette át a magyar társulatot, ahol az addigi heti 2 előadás helyett hetenkint 4-szer is játszhattak. Itt működött a társulat *Vida László* bőkezű főigazgatása alatt 1809 február 24-től mindaddig, míg az új német színház felépülésével szabaddá lett a Rondella. Később Mérey Sándor, majd Kultsár István (L. o.) lett főigazgatójuk. Jelentőségben az volt e társulat legnagyobb sikere, hogy megszólaltatta Katona Józsefet s így közvetve a legnagyobb magyar tragédia megszületésében tevékeny része volt. A társaság 1815-ben kénytelen volt véglegesen eltávozni Pestről s így ha a pesti állandó magyar játékszín nem is tudták megvalósítani, de lett legalább egy életképes állandó színtársulatunk, amely vándorútjain megnépesedvén, újabb és újabb rajokat bocsátott ki magából, úgy, hogy néhány év múlva hét magyar játszó társaság járta (Erdélyt is beleszámítva) az országot. Ezt az életképes társulatot a kis Kolozsvár adta nagy Magyarországnak.

De adott egyebet is. Az 1794-iki erdélyi országgyűlés határozata értelmében megindult a színház építésére való pénzgyűjtés. Néhány év alatt 12,572 frt gyűlt össze és megtörténhetett a telekvásár. Báró Wesselényi Miklós és a Comissio tagjai előbb a

Kül-Torda uccában vásároltak színháztereket. A vásártól azonban a hely alkalmatlan volta miatt hamar visszaléptek. Azután a református egyház bel-Farkas ucai telkét vették meg 2000 rénes forintért s ehhez 525 frt-ért hozzávették Koncz András Király-utcai szomszéd-telkét és az egyesített telken 1803 szeptember 27-én ünnepélyesen lerakták az erdélyi Nemzeti Színház alapkövét. Az építkezés nagyon lassan haladt, különösen a Napoleoni hadjáratok következtében beállott pénzdevalváció hátráltatta, úgy, hogy csak 1821-ben fejeződött be. Közben a társulat s általában az egész magyar színészet súlyos válságokba jutott, melyet különösen *Wesselényi* halála idézett elő. Az erdélyi színészetnek ő volt az életfenntartója. A másik súlyos válságot *Kótsi Patkó János* visszavonulása okozta. Benne nemcsak kitűnő tragikus színészet és igazgatóját, hanem kitűnő oktatóját veszítette az erdélyi játékszín. Az ő lemondása után 1810-ben *Vándza Mihály* lett a társulat igazgatója, ő már kénytelen volt a Wesselényi-ház átalakított löiskolájában játszani, mert a Rhédey-ház díszesen átalakított nagytermét német színészeknek adták bérbe. Ennek az áldatlan versenyesnek az lett a következménye, hogy Ernyi Mihály vezetésével a társulat elhagyta Kolozsvárt s 1814-től egész 1819-ig Marosvásárhelyet választotta fő téli állomásául. Már-már úgy volt, hogy a társaság szétszüllik, amikor végre 1821-ben teljesen elkészült a kolozsvári magyar színház s azon év március 11-én P. Horváth Dániel prologusával — melyet ő maga szavalt el — s Körner „*Zrínyi*”-jével, melynek összes szerepeit főrangú műkedvelők játszották, meg is nyílt. Másnap már a színészek kezdették meg előadásait, Szentjobi Szabó László „*Korvin Máttyás*”-ával.

Ez volt az első állandó magyar színház az országban a Királyhágón innen és túl. S hogy Miskolc mégis a magáét nevezgeti az ország „első közsínházá”-nak, azt a multban csak ama közjogi tény alapján tehetette, hogy Erdély 1848-ig külön fejedelemség volt. A kolozsvári magyar színház, az erdélyiek eme régi, országos Nemzeti Színháza, még ma is megvan a Farkas uccában. Erős, hatalmas épület — 50 páholylyal s 1280 személyt befogadó nézőhellyel; a színpad mélysége hét öl. A megnyitás